

Verslag zondagmiddaglesing: De Vrouw bij de Katharen door Michel Gybels

Op zondag 9 mei 2010 hield de Belgische katharenkenner Michel Gybels een lezing voor Academie PanSophia in De Engel in Huizen.

Een verslag van Annine van der Meer en Marie-José Bentinck.

In een goed gevulde zaal voert Michel Gybels ons naar Katharenland, vroeger Occitanië genoemd. Hij vertelt ons dat bij de Katharen man en vrouw gelijkwaardig zijn. Men redeneert, dat de ziel mannelijk noch vrouwelijk is, dus dat man en vrouw in dat opzicht gelijk zijn. Hierin vertoont het een opvallende overeenkomst met het gnostische christendom uit de eerste eeuwen na Chr. Ook hier staan man en vrouw op voet van gelijkheid. Zij dienen sacramenten toe, net als Kathaarse priesters en priesteressen, die later parfaits of volmaakten of goede christenen worden genoemd. Binnen de Occitaanse maatschappij vervullen vrouwen een sleutelrol; met name in de castra of versterkte nederzettingen van de lage landadel. Dit zijn in feite verspreidingscentra voor het Kathaarse geloof. Daarnaast leven vrouwen samen in een 'domus' of huis. Dit is een soort convent waar vrouwen samen het Kathaarse geloof praktiseren; dit baseert zich op oorspronkelijke en geheime leringen van Jezus. Het castrum en domus functioneren als sociaal vangnet voor kinderen en jongeren die in oorlogstijden wees geworden zijn, maar ook voor reizende parfaits en parfaites, voor zieken, vluchtelingen en pelgrims. Het zijn centra voor opvoeding en het onderricht in het Katharisme, vooral ook omdat ouderen jongeren het voorbeeld geven van onvoorwaardelijke liefde aan elkaar en aan hun geloof. Daarbij worden de leidinggevende vrouwen in sociaal en maatschappelijk opzicht volledig aanvaard en meer dan dat: het zijn de steunpilaren van de lokale gemeenschappen. Moeders dragen hun geliefde geloof als het ware met de paplepel aan hun eigen kinderen en die van anderen over. In het domus werken vaak weduwen met kinderen die volwassen en zelfstandig zijn zodat zij zich kunnen richten op het geloofsonderricht van jongeren. Aan hun zijde leven dan jonge vrouwen, die vrij zijn uit deze gemeenschap te stappen en te trouwen om later eventueel als weduwe weer terug te komen. Dan doen zij op hun beurt dienst als priesteres om weer jongere vrouwen in te wijden en kinderen te onderrichten. Daarom ook heeft het Katharisme als godsdienst van het volk én de lage en hoge adel zo lang kunnen standhouden. Allen werken eensgezind samen zonder te vervallen in het beruchte middeleeuwse stands- en sekseonderscheid.

Kinderen worden niet gedoopt. Pas bij de jaren des onderscheids vindt een ritueel of inwijdingsceremonie plaats: het Consolamentum of de Vertrouwing. Het is geen waterdoop maar een doop met de Heilige Geest. Tijdens het ritueel wordt het Evangelie van Johannes op het hoofd gelegd. De aanwezige parfaits en parfaites dopen met de Heilige Geest terwijl ze de handen leggen boven op dat evangelie. De Heilige Geest wordt in het Evangelie van Johannes de trooster genoemd, vandaar Consolamentum of Vertrouwing (Joh. 14:15-19). In deze passage bij Johannes belooft Jezus na dood en Hemelvaart een trooster of helper en een Geest van Waarheid te zenden en zijn volgelingen niet verweesd achter te laten. Eigenlijk staat er niet 'Geest van Waarheid' maar 'een Geest van Wijsheid', dus in feite belooft hij de komst van een troosteres en helpster en Geest van Wijsheid, Sophia. Zij zal met Pinksteren neerdalen en de leerlingen kracht en moed geven naar buiten te treden en wonderen te verrichten. Het is opvallend dat op Kathaarse monumenten de Heilige Geest alom aanwezig is en als duif wordt afgebeeld. Voeg dit onwankelbaar geloof in de werking van de Heilige Geest bij de gelijkwaardigheid van mannelijke en vrouwelijke priesters én de oeroude verering van Maria Magdalena, dan wordt duidelijk dat dit gnostisch geïnspireerde Kathaarse volksgeloof zich al sinds oerchristelijke tijden in Zuid-Frankrijk verspreid moet hebben. Het is geen toeval dat de kruistocht tegen de Zuidfranse Katharen begint op de naamdag van Maria Magdalena, op 22 juli 1209. Het is geen toeval dat het eerste doelwit van de kruisvaarders in de Franse stad Béziers de Maria Magdalena-kerk is; deze wordt platgebrand en vervolgens gebeurt hetzelfde met de hele stad. In de stad worden 20.000 mensen waaronder vrouwen en kinderen koelbloedig afgeslacht en men waadt er door het bloed; de stad wordt een slachthuis. Het is geen toeval dat de eerste brandstapel tijdens die kruistocht wordt opgericht op 22 juli 1210. Dan worden in de stad Minerve na een zware belegering talloze Katharen levend verbrand.

Een van de redenen van de katholieke haat tegen Maria Magdalena is dat zij door de Katharen als 'concubine' van Jezus wordt beschouwd, zo deelt de katholieke geschiedschrijver Pierre de Vaux de Cernay in zijn Historia Albigensis mee.

Met de verovering van Montségur in 1244, waar onlangs op de flank van de berg buiten de muren een castrum ontdekt is waarvan Michel een prachtige foto toont, komt aan deze kruistocht een einde. Op 16 maart 1244 komen er ruim 220 parfaits en parfaites of Kathaarse priesters en priesteressen om. Daarna waart de inquisitie rond en leven Katharen nog ruim honderd jaar ondergedoken. Voorspeld is dat na 700 jaar de laurier weer zal bloeien. Zo verklaart men de wedergeboorte van de belangstelling voor het Katharisme, de vrouwen binnen dit geloof en de nieuwe aandacht voor Maria Magdalena, Maria en Sophia in onze tijd.

Michel liet ons in een prachtige PowerPoint beeldenserie het woeste landschap zien en de ruines van de burchten, die als adelaarsnesten boven op de bergen waren gebouwd.

Een lang en welgemeend applaus viel hem na afloop ten deel. Michel liet ons na afloop weten, dat hij zeer verheugd was over de interesse van het Nederlandse publiek.